

הנהגות הב"ח

ע:

עד תגלגלת שניה שיעשה כשיטֵרר צודא'י מן הִזְרַעַת או שמא לא יציא אֲשֶׁמו כֻּלָּל כיון שאִינו אֵלָּא סֶפֶק טמא וא"כ לו להציא להכשירו שום דבר ומה שמציא חטאתו ציוס תגלגלתו היינו כר"ע דלמחר במסכת נזיר שאם גלגל בשמיני מציא קרצנותיו צו ציוס והכא זהו כמו גילול בשמיני ששהא אותו מפני מזירות טהרה ומתנה על חטאתו אם טמא אני חטאתי זו חובתי למזירות טומאה ועולה נדצה פירוש עולת דמהה שהיא ספק משום מזירות טומאה ואם טהור אני עולה זו חובתי וחטאת מספק ומגלגל ראשו וחקנו וגבות עיניו כדרך שהמזרעיס מגלגלים ואחר גילול זה כמזב בתוספתא (פ"ו) מציא

עולת דמהה כו' ונראה שחסר כאן וסופר שלשים יוס פירוש לימי מזירות טהרה וספק מזירות טהרה הוא מונה ואינו יכול לגלגל לזרעמו תגלגלת שניה הראויה להיות לסוף ח' ימים של ראשונה עד שזרוק עליו מן הדמים ושמא מזיר טהור הוא וטוב לו להציא עולה מספק מחטאת ושלמים כדפירשמי לעיל לפיכך ישאה החטאת והשלמים עד סוף מזירות טהרה שיהא אחר טהרת זרעמו צודא'י ומתנה על העולה שהוא מציא עכשיו ולאמר לא טמא אני פירוש אם טמא הייתי בתגלגלת ראשונה העולה ראשונה היא נדצה וחטאת העוף חובה וזו תהא חובה ואם טהור אני כי תגלגלת זו של עכשיו אינה כלום שאינה זריכה לא למזירות ולא לזרערת כי אם הראשונה היתה של מזירות טהרה א"כ לא היה מזורע שזמי זרעמו אינן עולין לימי מזירות כדלמרינן בפרק מי שאלמר הריני מזיר מגלגל (נזיר פ:.) וכן צפ"ו מזיריס (עס דף ע:.) וחטאת העוף שהצאתי אז ספק ומגלגל ראשו וחקנו וגבות עיניו כדרך שהמזרעיס מגלגלים וזו היא תגלגלת שניה של מזורע הראויה להיות בנזוף ו' ימי ספירות מתגלגלת ראשונה אלא שאינו יכול לעשות עד עכשיו מפני ספק מזירות שעליו שגילולו ספק מזורע אינו דומה איסור גילול מזיר כדפירשנו רבי שמעון אומר למחר מציא אֲשֶׁמו כו'

כדין מזורע בשמיני שלו והוא יוס ס"א ומתנה עליו כו' ואוכל בקדשים מיד היינו אוכל בקדשים אחר ששים יוס דקמתי לעיל ומוכח בהדיא שיוס הס"א בשמיני שלו ומוכח נמי דלמחרת זהו למחרת של ס"א והוא צמקוס יוס שמיני לתגלגלתו כדפרישית:
ו**סְמִיכָה** ונִסְכִּין. פי' צבונטרס דבאשם ליכא סמיכה כדלמרינן צמנחות פרק שמי מדות (דף צג.) ולא עיין דה דתנן י" כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מצבור ומעשר ופסח ויאלו אשם לא מפיק ובפרק כל הפסולין (נחמס דף לג.) פליגי אי סמיכת אשם מזורע דלזורייתא או לא ומיהו לכ"ע סמיכה צעי ובפ"ו דנגעים (מ"ח) תנן דא לו נא[לן] אשם סומך צ' ידיו עליו והא דקאמר הכא ואותו אשם טעון סמיכה היינו צאקופי ידא למי"ז סמיכת אשם מזורע לאו דלזורייתא ומשום דסמיכתו חלוקה משאר אשמות קאמר הכי וכן נסקים נמי לא קמי משום ספקא דשלמים דהא תנן (צמנחות דף צ:.) דכל חטאת ואשם אינן טעונין נסקים אלא משאר אשמות קא חשיב לכל הנהו מילי דחלוק מינייהו:
בַּתָּוֵב אחד אומר ישא ה' פניו אליך. אולפי הפשט לא משמע שהקצ"ה נושא את פניהם דלא כחבי ישא ה' פניך ומשמע שיפנה אליך וי' להשלים לך שלום ובספרי נמי דריש שיסיר הקצ"ה פנים של זעם מיהו הש"ס חשיב ליה כחילו כחבי פניך וטפי ה"ל להש"ס לאקשוי מהנה נשאתי פניך גס לדבר הזה דלוט (צראה"ט) ומן וישא ה' פני איוב (איוב מצ:.)
בֵּאן קודם גזר דין וכו'. תימנה דבפרק מי שמעו (צרכות דף כ:.) קאמר אמרו מלאכי השרת לפני הקצ"ה רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים מפני מה אתה נושא פנים לישראל אמר להם לא אשא פנים לישראל אני אמרתי ואכלת ושזצעת והם מדקדקים עד כציאה משמע שמחלק צין עובדי כוכבים לישראל ואמאי לא משני כי הכא או הכא כהתם ויש לומר דלעולם שינויא דהכא עיקר וקרא ודלמר לא ישא פנים מיירי צין בישראל צין צעובדי כוכבים אפילו קודם גזר דין שזוהי קו המשפט ולישראל לאחר גזר דין אצל הוא נכנס להם לישראל לפנים משורת הדין ונושא להם פנים קודם גזר דין כדמשמע הכא מקרא דישא ה' פניו אליך ומלאכי השרת אמרו לפני הקדוש ברוך הוא למה נכנסת לישראל לפנים משורת הדין יותר מלעובדי כוכבים לישא להם פנים קודם גזר דין והשיב לא אשא להם פנים וכו':
בֵּאן בעושה תשובה וכו'. צספרי משני אהך קושיא כאן קודם גזר דין כו' ומימנה דצ"ה פ"ק (דף פ:.) אמר גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר ושב ורפא לו מימתיי השב צינתיים מוחלין לו לא שב צינתיים פירוש קודם גזר דין אפילו הביא כל אילי נביות אינן מוחלין לו ומשני לא קשיא הא ציחיד הא צצבור אלמא ציחיד אינן תשובה מקרעת גזר דין של אדם ובשמעתין משמע דמועלת תשובה אפי' ביחיד דומיא דצני עלי ואפי' לאחר גזר דין דאילו קודם גזר דין פשיטא דהקצ"ה מקבל תשובה ועוד דלהמייתם משמע לאחר גזר דין וי"ל דסוגיא דשמעתין כרבי ינחק דלמר י"פכה נעקה וט) צין קודם גזר דין צין לאחר גזר דין:
ו**אִינן** נציב מלֵאח משמע אצל אי לא הוה נציב מלח מטמא אפילו לרבי שמעון נמי איכא למימר דמטמא אפילו צאהל וכן נמי ליון מערמא דרבי צנאה בפרק חוקת הצבים (צ"ד דף נח.) אחי נמי כר"ש דלחר מתן תורה דאיקרו שרלא אדם איכא לפלוגי אצל קודם מתן תורה אין חילוק והרצ רבי משה מפונטיו"א פירש דצניזר פרק כהן גדול (דף נד.) מרבי מלח צבקר קצרי מתים שלפני הדבור אלמא קודם מתן תורה מטמא אע"ג דלא איקרו אדם ואי אפשר לומר כך דהך סוגיא דכהן גדול לא אחיא אלא כרבי שמעון דממעט להו ומסיק ועוד או צבקר גבי יגמט כחדי ואחר מתן תורה מטמאין קצרי עובדי כוכבים צנגע ולא אימעוט לרבי שמעון אלא מהאלו והכי מליק צפרק הצא על צימתו (צימות דף סא.) ונראה לפרש דלפני הדבור היינו קודם שנאמר פרשת אהל דליינו קודם שהוקם המשכן כדאיתא צגיטין פ' הניזקין (דף ס.) שמונה פרשיות נאמרו ציוס הקמת המשכן וחשיצ פרשת פרה ופרשת טמאין דס"ד כי ימות צאהל מכאן ולהצא כחבי ולהכי אינטריקן או צבקר וקאי ריבויא אכי ימות ולא אאלס וכי האי גוונא איכא צפ' צתרא דהוריות (דף י.) כי יהיה פרט שלפני הדבור דגבי וציבה:
מתים **עֵתִיד** **צבא** צריבים הוא. ואם תאמר אמאי לא צעי הך צעיה על צן השונמית דאייירי ציה וי"ל שמא משום דכתיב קרא לעמיד לצא (יחזקאל לו.) וחרקמי עליכם מיס טהורים ומספקא ליה אי הך וזיקה הויה שלישי ושציעי אי לא אצל צן השונמית פשיטא ליה דלא צעי הזאה:

תינוקת פרק עשירי נדה

עד תגלגלת שניה שיעשה כשיטֵרר צודא'י מן הִזְרַעַת או שמא לא יציא אֲשֶׁמו כֻּלָּל כיון שאִינו אֵלָּא סֶפֶק טמא וא"כ לו להציא להכשירו שום דבר ומה שמציא חטאתו ציוס תגלגלתו היינו כר"ע דלמחר במסכת נזיר שאם גלגל בשמיני מציא קרצנותיו צו ציוס והכא זהו כמו גילול בשמיני ששהא אותו מפני מזירות טהרה ומתנה על חטאתו אם טמא אני חטאתי זו חובתי למזירות טומאה ועולה נדצה פירוש עולת דמהה שהיא ספק משום מזירות טומאה ואם טהור אני עולה זו חובתי וחטאת מספק ומגלגל ראשו וחקנו וגבות עיניו כדרך שהמזרעיס מגלגלים ואחר גילול זה כמזב בתוספתא (פ"ו) מציא

שחיטתו בצפון ומעון מתנת בהונות וסמיכה וגסכים ותנופה וחזה ושוק ונאכל לזכרי בהונה ליום ולילה ולא הודו לו חכמים לר' שמעון מפני ^השמביאי קדשים לבית הפסול שמואל סבר לה כרבי שמעון בחדא ופליג עליה בחדא:
שלושה דברי אגדה כתוב אחד אומר **ה** ^אכי לא אחפון במות המת וכתוב אחד אומר **ב** ^בכי חפץ ה' להבייתם כאן בעושינן תשובה כאן בשאין עושין תשובה כתוב אחד אומר **ג** ^גכי ^אלא ישא פנים ולא יקח שוחד וכתוב אחד אומר **ד** ^דישא ה' פניו אליך כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין כתוב אחד אומר **ה** ^הכי בחר ה' בציון וכתוב אחד אומר **ו** ^וכי על אפי ועל חמתי ^והיתה העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה עד היום הוזה כאן קודם שנשא שלמה את בת פרעה כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה:

שלושה דברי בורות אשתו של לוט מהו שתטמא אומר להם מת מטמא ואין נציב מלח מטמא אומר להן מת מטמא ואין חי מטמא מתים לעתיד לבא צריכין הואה שלישי ושביעי או אין צריכין אומר להן לכשיחיו נחכם להן איכא דאמרי לכשיבא משה רבינו עמהם:
שלושה דברי דרך ארץ מה יעשה אדם ויחכם אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר **י** ^יכי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפגיו מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגיא מה יעשה אדם ויתעשר אומר להן ואי ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר **י** ^ילי הכסף ולי הזהב מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים אומר להם ישא אשה ההוגנת לו ויקדש

כדין מזורע בשמיני שלו והוא יוס ס"א ומתנה עליו כו' ואוכל בקדשים מיד היינו אוכל בקדשים אחר ששים יוס דקמתי לעיל ומוכח בהדיא שיוס הס"א בשמיני שלו ומוכח נמי דלמחרת זהו למחרת של ס"א והוא צמקוס יוס שמיני לתגלגלתו כדפרישית:
ו**סְמִיכָה** ונִסְכִּין. פי' צבונטרס דבאשם ליכא סמיכה כדלמרינן צמנחות פרק שמי מדות (דף צג.) ולא עיין דה דתנן י" כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מצבור ומעשר ופסח ויאלו אשם לא מפיק ובפרק כל הפסולין (נחמס דף לג.) פליגי אי סמיכת אשם מזורע דלזורייתא או לא ומיהו לכ"ע סמיכה צעי ובפ"ו דנגעים (מ"ח) תנן דא לו נא[לן] אשם סומך צ' ידיו עליו והא דקאמר הכא ואותו אשם טעון סמיכה היינו צאקופי ידא למי"ז סמיכת אשם מזורע לאו דלזורייתא ומשום דסמיכתו חלוקה משאר אשמות קאמר הכי וכן נסקים נמי לא קמי משום ספקא דשלמים דהא תנן (צמנחות דף צ:.) דכל חטאת ואשם אינן טעונין נסקים אלא משאר אשמות קא חשיב לכל הנהו מילי דחלוק מינייהו:
בַּתָּוֵב אחד אומר ישא ה' פניו אליך. אולפי הפשט לא משמע שהקצ"ה נושא את פניהם דלא כחבי ישא ה' פניך ומשמע שיפנה אליך וי' להשלים לך שלום ובספרי נמי דריש שיסיר הקצ"ה פנים של זעם מיהו הש"ס חשיב ליה כחילו כחבי פניך וטפי ה"ל להש"ס לאקשוי מהנה נשאתי פניך גס לדבר הזה דלוט (צראה"ט) ומן וישא ה' פני איוב (איוב מצ:.)
בֵּאן קודם גזר דין וכו'. תימנה דבפרק מי שמעו (צרכות דף כ:.) קאמר אמרו מלאכי השרת לפני הקצ"ה רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים מפני מה אתה נושא פנים לישראל אמר להם לא אשא פנים לישראל אני אמרתי ואכלת ושזצעת והם מדקדקים עד כציאה משמע שמחלק צין עובדי כוכבים לישראל ואמאי לא משני כי הכא או הכא כהתם ויש לומר דלעולם שינויא דהכא עיקר וקרא ודלמר לא ישא פנים מיירי צין בישראל צין צעובדי כוכבים אפילו קודם גזר דין שזוהי קו המשפט ולישראל לאחר גזר דין אצל הוא נכנס להם לישראל לפנים משורת הדין ונושא להם פנים קודם גזר דין כדמשמע הכא מקרא דישא ה' פניו אליך ומלאכי השרת אמרו לפני הקדוש ברוך הוא למה נכנסת לישראל לפנים משורת הדין יותר מלעובדי כוכבים לישא להם פנים קודם גזר דין והשיב לא אשא להם פנים וכו':
בֵּאן בעושה תשובה וכו'. צספרי משני אהך קושיא כאן קודם גזר דין כו' ומימנה דצ"ה פ"ק (דף פ:.) אמר גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר ושב ורפא לו מימתיי השב צינתיים מוחלין לו לא שב צינתיים פירוש קודם גזר דין אפילו הביא כל אילי נביות אינן מוחלין לו ומשני לא קשיא הא ציחיד הא צצבור אלמא ציחיד אינן תשובה מקרעת גזר דין של אדם ובשמעתין משמע דמועלת תשובה אפי' ביחיד דומיא דצני עלי ואפי' לאחר גזר דין דאילו קודם גזר דין פשיטא דהקצ"ה מקבל תשובה ועוד דלהמייתם משמע לאחר גזר דין וי"ל דסוגיא דשמעתין כרבי ינחק דלמר י"פכה נעקה וט) צין קודם גזר דין צין לאחר גזר דין:
ו**אִינן** נציב מלֵאח משמע אצל אי לא הוה נציב מלח מטמא אפילו לרבי שמעון נמי איכא למימר דמטמא אפילו צאהל וכן נמי ליון מערמא דרבי צנאה בפרק חוקת הצבים (צ"ד דף נח.) אחי נמי כר"ש דלחר מתן תורה דאיקרו שרלא אדם איכא לפלוגי אצל קודם מתן תורה אין חילוק והרצ רבי משה מפונטיו"א פירש דצניזר פרק כהן גדול (דף נד.) מרבי מלח צבקר קצרי מתים שלפני הדבור אלמא קודם מתן תורה מטמא אע"ג דלא איקרו אדם ואי אפשר לומר כך דהך סוגיא דכהן גדול לא אחיא אלא כרבי שמעון דממעט להו ומסיק ועוד או צבקר גבי יגמט כחדי ואחר מתן תורה מטמאין קצרי עובדי כוכבים צנגע ולא אימעוט לרבי שמעון אלא מהאלו והכי מליק צפרק הצא על צימתו (צימות דף סא.) ונראה לפרש דלפני הדבור היינו קודם שנאמר פרשת אהל דליינו קודם שהוקם המשכן כדאיתא צגיטין פ' הניזקין (דף ס.) שמונה פרשיות נאמרו ציוס הקמת המשכן וחשיצ פרשת פרה ופרשת טמאין דס"ד כי ימות צאהל מכאן ולהצא כחבי ולהכי אינטריקן או צבקר וקאי ריבויא אכי ימות ולא אאלס וכי האי גוונא איכא צפ' צתרא דהוריות (דף י.) כי יהיה פרט שלפני הדבור דגבי וציבה:
מתים **עֵתִיד** **צבא** צריבים הוא. ואם תאמר אמאי לא צעי הך צעיה על צן השונמית דאייירי ציה וי"ל שמא משום דכתיב קרא לעמיד לצא (יחזקאל לו.) וחרקמי עליכם מיס טהורים ומספקא ליה אי הך וזיקה הויה שלישי ושציעי אי לא אצל צן השונמית פשיטא ליה דלא צעי הזאה:

מלח מטמא. ואפי' לר' שמעון דאמר קברי עובדי כוכבים אין מטמאין ואיכא למי"ד בפ' הבא על ציבתו דאפי' במגע לא מטמא היינו דוקא בעובדי כוכבים שלאחר מתן תורה אבל קודם לכן אין חילוק בין ישראלים לעובדי כוכבים:
מתים לעתיד לבא צריכין הואה. מה שלא שאלו אם מטמאין. משום דכבר השיב להם דאין הוי מטמא ומה שלא שאלו בכך השונמית אם צריך הואה י"ל דדוקא במתים לעתיד שאלו משום דכתיב בקרא ודדוקתי עליכם מיס טהורים:

א"צ כדוריש בספרי ישא פניו אליך ויסיר כעסו ממך כלומר פנים של זעם וסיר ממך. ויותר היה ראוי להקשות מורשא ה' את פני איוב או מתנה לדבר הוה נשאוי פניך דלוט. ובספרי מייית ליה לקרא דלוט ובפ' מי שמתו אמרינן שאמרו מלאכי השרת לפני הקצ"ה כתוב בתורה לא ישא פנים ולא יקח שוחד ואתה נושא פנים לישראל שנאמר ישא ה' פניו אל לא אשא פנים לישראל שאני שואמרי ואכלת ושבעת וברכת והם החמירו על עצמן עד כתיב עד כביצה. והך נשיאת כפים דהתם חיי קודם גמר דין ואי"ה אמרו מלאכי השרת שלא היה לו לישא פנים לישראל אפי' קודם גמר דין כמז שאינו נושא [פנים] לאומות:
כאן קודם תשובה כו'.

מסורת הש"ם

א) נפסחים יג: בינה יט:
ב) נחם פה: צבורת ס:
ג) ז"ל אשך:
ד) נבסית כ:
ה) ז"ל אשך:
ו) וע"ש:
ז) ז"ל ר"ה ח:
ח) מוס' ר"ה ח:
ט) סוף היטה לי העיר:
י) מנחות 35, א) נע' מוס' קדושין נה:
יא) ד"ה ודלמא אשם הוא וכו' ואשם אינן טעון סמיכה כי ע"ש, א) להשם. רש"א,
א) נע' מוס' ר"ה ח:
ב) סוף ד"ה אשך וכו' כתבו יטוב על זה,
ב) ז"ל דלשא:
ג) נדביר זה שייך לעיל קודם ד"ה כתוב,
ג) נ"ה טז. יח,
ג) נע' מוס' מזיר נה. ד"ה אלו ומוס' צימות סא. ד"ה ואין ומוס' ע"ג.
ד) ד"ה כסניס ומוס' פסדרינן נט. ד"ה אלא ומוס' צ"ק למ. ד"ה אלא ומוס' צ"ב צמ. ד"ה מתיין,

תורה אור השלם

- כי לא אחפון במות המה נאם אדני אלודים והשיב וחי:
- אם יקטא איש לאיש ופלגו אלודים ואם לין יקטא איש מי יתפלל לו ולא ישמעו לקול אביהם כי חפץ י להתייחם:
- כי יי אלודים הוא אלודי האלודים ואדני האדנים האל האל הולד הנבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד:
- ישא יי פניו אליך וישם לך שלום:
מבדבר ו כו
- כי בחר יי בציון אהה למושב לו:
- כי על אפי ועל חמתי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפגיו מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגיא מה יעשה אדם ויתעשר אומר להן ואי ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר י לי הכסף ולי הזהב מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים אומר להם ישא אשה ההוגנת לו ויקדש

הנהגות הגר"א

א) נג' ירנה צבורה נמחק:

הנהגות מוה"ב רינשבורג

א) מוס' ד"ה מוזב לו' אומר ישא ה' פניו אליך. יע"י מהלכות צבורשין פ' ויקהל דף מ"ד עמ' נכס' נלוק אהבה צמודשין נדה:

מוסף רש"י

שחיטתו בצפון. כסאר אשמות, וטעון מתנת בהונות. כדון אשם מזורע, וסמיכה ונסכים כו'. כחומר שלמים, ונאכל לזכרי בהונה ליום ולילה. שמא אשם הוא (צמנחות קה. ובצ"ו ובהים טו.).

תום' הרא"ש (המשך)

בסיפרי מתוך הך קרישאי בהדיא דלעיל כאן קודם גזר דין כו' ומימנה מדרבקי הבא כי לא אחפון במות המת אחר תשובה ש"מ דמועלת תשובה אפי' ליחיד דומיא דצני עלי. וקשה דבפ"ק דרי"ה מוקמינן הא דאפי' יוחנן גדולה תשובה שקורעת גזר דינו של אדם שנאמר ושב ורפא לו בצבור אבל לא ביחיד כו'. וי"ל דשמעתין דהכא כו' יצחק התם יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין ואפי' ביחיד מיירי:
ואין נציב